

Suomen historiallinen seura 125 vuotta Aura Korppi-Tommola

Suomen historiallinen seura on maamme Suomen vanhimpia tieteellisiä seuroja. Sen toiminta alkoi 1864 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Historiallisena osakuntana, joka irrottautui 1875 omaksi yhteisökseen professori Yrjö Koskisen (myöhemmin Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen) ja valtionarkistonhoitaja K. A. Bomanssonin johdolla. Seura asetti ensimmäiseksi tehtäväkseen kansallisen historiankirjoituksen ja lähdepohjan varmistamisen. Se vakiinnutti pian asemansa historiantutkijoiden yhteisönä.

Korkeakoululaitoksen laajentuessa ja uusien oppitulojen perustamisen jälkeen eri yliopistojen opettajat ja tutkijat ovat ottaneet Historiallisen Seuran yhteiseksi foorumikseen. Siellä ei taistella määrärahoista, vaan keskustellaan tutkimuskysymyksistä ja ajetaan oppiaineen yhteistä etua. Seuran hallituspaikat ja esimiehen tehtävät kiertävät niin, että jokaisella yliopistolla ja tutkijajäsenellä on mahdollisuus vuorollaan vaikuttaa Seurassa. Määräaikaisiin hallituskausiin siirryttiin 1980-luvulla. Sitä ennen monet professorit palvelivat hallituksessa pitkiä rupeamia, esimerkiksi Päiviö Tommila on työskennellyt hallituksessa 16 vuotta ja ollut esimiehenä kaksi kertaa, vuosina 1972 ja 1982.

Historia-alan tutkijayhteisö on ollut varsin miesvaltainen. Sukututkija, valtioneuvoksetar Julia Ramsay kutsuttiin jäseneksi 1915 ensimmäisenä naisena. Ensimmäinen nainen esimiehenä oli 1957 Lolo Krusius-Ahrenberg, joka oli toinen naispuolinen tutkijajäsen vuodesta 1949. Pirkko Rommi 1977 ja Aira Kemiläinen kaksi vuotta myöhemmin olivat vielä erikoisuuksia esimiehenä, mutta 1990-luvulla Marjatta Hietala ja Päivi Setälä olivat jo uuden tasa-arvoisemman sukupolven edustajia. Tutkijajäsenissä uranuurtajainaisiin kuuluivat vuonna 1957 hyväksytyt Liisa Castrén ja Gunvor Kerkkonen sekä kymmenen vuotta myöhemmin Ella Kivikoski sekä Birgit Klockars (1968).

Aluksi Seuran jäsenyys oli rajattu 15 tieteellisesti päteväksi katsottuun tutkijaan ja sitä laajennettiin 24:ään 1888 ja jäsenmäärän katto poistettiin 1917. Samalla luotiin alan harrastajille vuosijäsenten kategoria. Historiallisen Seuran akatemialuonteesta on edelleen jäljellä se, että jäsenkunta muodostuu tutkijajäsenistä ja vuosijäsenistä. Edelliset kutsutaan kahden tutkijajäsenen suosituksesta, ja vuosijäseniksi hyväksytään hakemuksesta historian harrastajia ilman muodollisia vaatimuksia. Tutkijajäseniä seuralla on vuonna 2000 jo 235, joista yli 200 on miehiä, ja vuosijäseniäkin on yli 600. Satavuotisjuhla vietettäessä neljännesvuosisata sitten tutkijajäseniä oli 124 ja vuosijäseniä runsas sata. Kansainvälisyyden lisääntymistä osoittaa ulkomaisten kirjeenvaihtajajäsenten määrän kasvaminen seitsemästä 34:ään.

Seuran jokavuotista toimintaa ovat erilaiset yleisöillekin avoimet esitelmä- ja keskustelutilaisuudet, joissa pohditaan tutkimusongelmia ja -metodeita sekä esitellään uusia tutkimustuloksia. Kokouksia oli aina 1980-luvulle saakka lukukausien aikana joka kuukausi, mutta säännöistä on sittemmin poistettu tällainen velvoite. Vuosikokous on Porthanin syntymäpäivänä 9. marraskuuta. Seura hoitaa myös kontaktit kansainväliseen historiointisyhteisöön (esim. kansainvälinen historiakomissio CISH) sekä järjestää mm. pohjoismaisia tutkijaseminaareja.

Historian Päivät - Historian viikko

Seura vietti satavuotisjuhlaan vuonna 1975 näyttävästi. Tällöin julkaistiin Uno Tuomisen kirjoittama teos *Suomen Historiallinen Seura 1897-1975*. Muuta näkyvyyttä juhlallisuuksiin toi valtakunnallinen *Historian viikko*. Ajankohdan viikkaan yhteiskuntapolitiittisen keskustelun takia opettajat, tutkijat ja harrastajat tarvitsivat foorumin ajatusten vaihtoon. Korkeakouluopetus oli aloitettu useissa yliopistoissa ja eri puolilla maata työskentelevät historiantutkijat halusivat ulos kammoistaan vaihtamaan mielipiteitä ja keskustelemaan metodeista. Peruskoulu-uudistuksen yhteydessä opettajien täydennyskoulutus oli saanut viralliset muodot, ja historian

tutkimustiedon päivitys haluttiin osaksi järjestelmää.

Näitä tarpeita tyydyttämään järjestetty Historian viikko oli menestys. Juuri eläkkeelle jäänyt akateemikko Eino Jutikkala oli jo tuolloin tieteenalan grand old man ja juhluvuoden esimies. Osmo Jussilan ja Pirkko Rommin alustamassa metodikeskustelussa oli sähinää. Nuoret tutkijat tapasivat toisensa epävirallisesti Päivien yhteydessä pidetyn virallisen professorikokouksen aikana. Monet nykyisistä historia-aineiden professoreista osallistuivat tähän assistenttien "varjokokoukseen".

Satavuotisjuhlien jälkeen Historian Päiville on kokoonnuttu kolmen vuoden välein. Niillä on esitelty uusimpia tutkimustuloksia sekä kiistelty metodeista ja tulkinnoista. On myös pidetty tärkeänä opettajien ja tutkijoiden kontakteja.

Tänä vuonna laajennetun Historian viikon (3.-9.11.2000) teema on "Historian arvo ja viehäytys". Viikon avaa perjantaina 3.11. elokuva- ja dokumentti-aiheinen plenum. Lauantaina 4.11. plenumissa kuullaan Eino Jutikkala -luennolla eurooppalaisuuden ideasta ja iltapäivällä runoilijan totuudesta. Lauantain ja sunnuntain sektioissa keskustellaan historian viehätyn muistakin aspekteista, klassikoista, historian arvosta kansallisessa itseymmärryksessä ja mm. kansainvälisessä kanssakäymisessä, muutoksen maailmassa ja Itämeren ympärillä. Viikonlopun päättää sunnuntai-paneeli, jossa historian arvosta keskustelevat muiden elämäntilojen vaikuttajat kansantaloustieteen professori Seppo Honkapohja, Euroopan parlamentin jäsen Heidi Hautala ja suurlähettiläs Heikki Talvitie.

Päivien laajennuksesta viikoksi vastaavat muut historian tutkijoiden ja harrastajien yhteisöt. Valtakunnalliseksi viikon tekevät lukuisat maakunnalliset seurat ja yhdistykset sekä yliopistojen historian laitokset omilla tilaisuuksillaan. Ainutlaatuisen laajassa ohjelmistossa tarjotaan henkistä ravintoa historian tutkijoille, opettajille, harrastajille, opiskelijoille ja lukiolaisille.

Viikko päättyy Porthanin syntymäpäivänä torstaina 9.11.2000 Seuran vuosikokoukseen ja sen jälkeen juhlaillalliseen Katajanokan kasinolla. Esitelmän pitää professori Pertti Haapala aiheesta "Väinö Linnan sota historiantutkijoita vastaan".

Kansanedustajien muistitietoprojektihanke ja Kansallisbiografia

Seura on historiansa aikana huolehtinut historiantutkimuksen mahdollisuuksista julkaisemalla tutkimuskirjallisuuden lisäksi dokumenttikokoelmia ja toimittamalla historiallisen tutkimuskirjallisuuden bibliografiaa. Uusi avaus tällä saralla oli 1980-luvulla Marjatta Hietalan johtaman työryhmän aloittama veteraanikansanedustajien haastattelu. Tämä muistitietoprojekti toimi alusta lähtien yhteistyössä eduskunnan kirjaston kanssa. Haastattelut ovat nyt muuttuneet osaksi kirjaston vakituista toimintaa, jota tukee eduskunnan kirjastotoimikunnan ja seuran edustajista koottu johtokunta.

Seuran suuri ponnistus 1990-luvulla on ollut kansallisbiografian toimitus- ja kirjoitushanke, joka sai alkunsa 1993 Päivi Setälän esimieskaudella. Hanketta ollaan saamassa päätökseen ja 6000 merkittävän suomalaisen pienoiselämäkerran julkaistaan kirjasarjana 2002 alkaen. Biografian päätoimittajina ovat olleet professori Matti Klinge, dosentti Anneli Mäkelä-Alitalo, Martti Häikiö ja Markku Tyniä, toimituspäällikkönä filosofian lisensiaatti Aulikki Litzen. Hanketta ovat rahoittaneet opetusministeriö, Suomen Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto ja Alfred Kordelinin säätiö. Lisäksi Seura on saanut apurahoja monesta lähteestä, mm. Suomen Akatemian tieteen tiedotukseen tarkoitettuihin varoista. Niillä on mm. tuotettu hallitsijoita ja heidän puolisoitaan esittelevä cd-rom - levy, *Kuninkaallisia, keisarillisia, tasavaltalaisia*. Yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa on julkaistu englanninkielellä sadan vaikuttajan tarinat ulkomaista lukijakuntaa varten.

Seuraavaksi on ratkaistava, miten biografiaa ylläpidetään. Nyt päättyvän hankkeen ja edellisen elämäkerraston väliin jäi monta vuosikymmentä ja se teki hankkeesta kalliin ja suuren urakan. Nyt olisi pidettävä huolta, että tietoja ylläpidetään ja päivitetään uusimman tutkimustiedon mukaan. Tämä tarve on ilmeistä jo, kun ajatellaan, miten kuva vaikkapa Mannerheimista, Paasikivestä ja Kekkonesta on muuttunut muutamassa vuodessa. Olisi myös asiallista kertoa uusista merkkihenkilöistä ilman vuosikymmenien viivettä.

Julkaisuyhteistyö Suomalaisen kirjallisuuden seuran kanssa

Viime vuodenvaihteeseen asti tieteellinen julkaisutoiminta vei merkittävän osan Seuran työkapasiteetista. Se oli 1990-luvulla laajentunut noin 30 teokseen vuodessa eikä sitä enää voitu Seuran resursseilla hallita. Yhteistyökumppani löytyi entisestä emäseurasta Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta. Sen kanssa tehtiin sopimus, jolla Suomen historiallisen seuran julkaisutoiminta siirtyi vuoden 2000 alusta SKS:lle. Entiset julkaisusarjat jatkuvat, mutta kustantaja vain muuttui.

Toiminnanjohtaja Rauno Endén, eräs julkaisutoiminnan laajenemisen arkkitehteista, siirtyi SKS:n toimituspäälliköksi. Historiantutkimuksen asiantuntemuksesta huolehditaan siten, että SHS:n julkaisuvaliokunta pyytää tutkijajäseniltä lausunnot julkaistavaksi tarjotuista käsikirjoituksista ja suosittelee niiden hyväksymistä tai hylkäämistä SKS:n hallitukselle. Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta tuli tämän jälkeen maan suurin humanistisen alan erikoiskustantaja ja sen leima humanismin linnakkeena vahvistui.

Humanistisen alan tieteelliset seurat ovat muutenkin aktiivisesti mukana hyödyntämässä uutta informaatioteknologiaa ja pyrkivät käyttämään hyväkseen tieteen tiedotuksen uusia mahdollisuuksia. Suomen historiallisen seuran hallitsijoista kertova cd-rom-levyke ja kansallisbiografian runsaat 1200 internetissä julkaistua artikkelia ovat osoitus siitä.

Suomen Historiallinen Seura julkaisee edelleen yhdessä Historian Ystävien Liiton kanssa *Historiallista Aikakauskirjaa*. Ohto Mannisen päätoimittajakausi päättyy vuoden vaihteessa ja uutena päätoimittajan aloittaa Juha Sihvola.

Uudelle vuosisadalle Seura on näin siirtynyt uudistettuna. Merkittävän julkaisutoiminnan siirtyminen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraan jättää voimavaroja muuhun historiatieteen edistämiseen. Lähivuosien aikana Seuran on löydettävä uudet toimintalinjat. Suunnitteilla on mm. suuri agraarihistorian hanke. Yhteistyö paikallisten Historiaseurojen ja muiden historia-alan yhdistysten kanssa tulee varmasti tiivistymään. Valtakunnallinen Historian Viikko on avaus siihen suuntaan.

Kirjoittaja on Suomen historiallisen seuran esimies.

Lisätietoja Historian viikosta ja Suomen Historiallisen Seuran toiminnasta

Toiminnanjohtaja, filosofian maisteri Ossi Kokkonen

puh. (09) -22869351 ja faksi (09)- 228 69226

Sähköposti shs@histseura.fi

Internetsivut www.histseura.fi ja www.kansallisbiografia.fi

